

УДК 519.86:336

DOI: 10.31891/2307-5740-2018-264-6(1)-119-124

ЄВДОКИМОВА Н. В.

Вінницький обласний комунальний гуманітарно-педагогічний коледж

ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНИХ ЗАСОБІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

У статті приділяється увага функції логіко-структурної моделі управління власними засобами і чинникам, що враховуються в процесі ухвалення управлінського рішення. У групі часткових моделей виділені два дивергентні напрями. Визначено основні напрями вдосконалення існуючих моделей та принципи їх побудови.

Ключові слова: моделі управління, активи банку, пасиви банку, капітал банку, ефективність діяльності, прибутковість.

YEVDOKIMOVA N.

Vinnytsia Regional Communal Humanitarian-pedagogical College

CHARACTERISTICS OF COMPOSITIONAL FORMATION OF OWNERSHIP OF COMMERCIAL BANK

The resources of commercial banks are formed under the influence of two factors: external and internal environment. The complexity of their research is in their multiplicative dependence. Given that capital adequacy is especially important among indicators of reliability to the bank, arises the need to study the balance of assets and liabilities. The article defines the groups of indicators that affect bank's reliability, factors that determine the level of capitalization, forms a list of factors that affect the reliability of the bank, as well as the essence of the matter of the problem of "profitability and liquidity", constructs logical-structural model for evaluating the effectiveness of management by own means of the bank. Two major groups of Sealey models (Sealey C.W.) are analyzed which describe banking activity: partial, consisting of two divergent trends (the hypothesis of a small manageability of the deposit market; process of formation of assets structure taking into account own and borrowed funds, deposit rate, required reserves, assets allocation division in projects) and full models that justify the decision about assets and obligations of the bank (and their interaction) and on the placement of bank capital. The similarity and difference of the considered models are studied. The basic directions of perfection of models are defined: formation of resource management model that focuses on the active policy of the bank; identification of the main types of risks that are taken into account in the model; establishing a quantitative risk definition into the model; indication of the reduction method of risk based on real banking practices, at the same time use basic general principles of its construction while developing this model.

Keywords: management models, bank assets, bank liabilities, bank capital, operating efficiency, profitability.

Постановка проблеми. Темпи економічного зростання та інвестиційна активність в державі залежать від надійності і потужності банківської системи. В свою чергу, фундаментом, який забезпечує ефективність банківської установи, є капітал банку.

Відомо [1], що чинники, які впливають на формування власних засобів комерційного банку, як і їх джерела, розділяються на дві групи: зовнішнього і внутрішнього середовища. За всієї важливості чинників зовнішнього середовища, найбільшого значення у формуванні власних засобів набувають чинники внутрішнього характеру, зокрема: якість активів і пасивів, прибутковість, ліквідність, якість менеджменту тощо.

Складність дослідження впливу чинників як внутрішнього, так і зовнішнього середовища полягає в тому, що більшість з них знаходяться в мультиплікативній залежності один з одним. Дана концепція багато в чому відповідає підходам, які використовуються при побудові різних рейтингів надійності банків. Так, для оцінки впливу власних засобів на надійність банків використовують окремі групи показників:

1. Розмір власних засобів банку: коефіцієнт співвідношення фактичної суми наявних власних коштів з мінімально допустимим їх рівнем; темпи зростання власних засобів; коефіцієнти співвідношення в середньому по групі рівнозначних банків.

2. Обсяг ризикових активів: загальна сума ризикових активів; частка ризикових активів в об'ємі всіх активів; частка ризикових активів в середньому обсязі активів рівнозначних банків.

3. Обсяг проблемних і неякісних активів, обчислений як середньозважений класифікований показник.

4. Очікуване зростання банку, отримане шляхом порівняння показників формування капіталу з показниками зростання активів.

5. Прибутковість комерційного банку: питома вага різних джерел в загальній сумі прибутку; оцінка чинників, що впливають на величину прибутку.

Отже, необхідно провести аналіз чинників формування власних ресурсів, що впливають на надійність і фінансову стійкість комерційних банків, які дозволяють перейти до розробки і ухвалення управлінських рішень щодо комплексу питань, пов'язаних з пошуком і виявленням нових, суттєвих джерел капіталізації банків як за рахунок власних, так і залучених засобів.

Мета статті – визначити основні напрями вдосконалення групи часткових і повної моделей ефективності управління власними засобами комерційного банку враховуючи мультиплікативну залежність чинників внутрішнього і зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень. Питання формування ресурсів знайшли своє теоретичне дослідження в працях Кушнір С.О., Васюренко А.В., Мороз А.М., Антонюк О.І., Герасимович А.М., Криклій А.С., Міщенко В.І., Рибалко А.В., Дзюбановської Н.В., Алексеєнко М.Д., Прохорова А., Борисова В.

Виклад основного матеріалу. Достатній капітал, як відомо, дозволяє банку залишатися платоспроможним і продовжувати операції в будь-якій ситуації. Недокапіталізований банк, натомість, піддається значно вищому ризику банкрутства у разі погіршення макроекономічних або інших умов функціонування. Банки традиційно прагнуть підтримувати капітал на нижчому рівні для підвищення ефективності шляхом економії на масштабах операцій і для збільшення прибутків інвесторів, а органи ж нагляду, навпаки, віддають перевагу вищому рівню для підвищення стійкості банківської системи.

Виділимо чинники, які визначають рівень капіталізації того чи іншого банку. Достатність капіталу перш за все залежить від обсягу операцій банку щодо залучення тимчасово вільних грошових коштів юридичних і фізичних осіб, що в тій чи іншій мірі залежить від розмірів ризиків, які бере на себе банк, проводячи активні операції. Оптимальна банківська політика в області капіталізації саме і полягає в підтримці прийняттого рівня ризику за допомогою нарощування власного капіталу.

Достатність капіталу, якщо розглядати її ізольовано від якості пасивів і активів, може дати невірне уявлення про надійність банку, стійкість його грошово-кредитної діяльності.

Традиційно, якість пасивів характеризується стабільністю ресурсної бази, вартістю залучення, чутливістю до змін процентних ставок і залежністю від зовнішніх джерел фінансування, таких як міжбанківський ринок короткострокових капіталів.

У розвинених країнах склався цивілізований ринок капіталів, на якому головну роль відіграють інтереси споживача, важливим елементом банківського менеджменту є концепція, що визначає відносини між банком і клієнтом. Дана концепція складає серцевину стратегії управління пасивами.

При аналізі якості активів особлива увага приділяється позиковим операціям банку і інвестиціям в цінні папери, зокрема, складу непогашених позик і портфеля цінних паперів. З цього легко визначити чинники, що впливають на якість активів: характер позикової та інвестиційної політики комерційного банку (ліберальна або жорстка, агресивна або помірна); ступінь диверсифікації кредитів і інвестицій, тобто наскільки раціонально розподілені засоби банку серед активів різної якості; ефективність системи управління проблемними кредитами; обсяг і характер операцій з інсайдерами, афілійованими і дочірніми компаніями.

Крім того, якість активів банку оцінюється з погляду їх ліквідності, ризикованості і прибутковості. Так, активи ділять на три основні групи: ліквідні активи, працюючі (ризикові) активи і неліквідні (до останніх відносяться інвестиції в нерухомість, в будівлі і устаткування банку, в капітал інших установ, фірм і компаній, якщо вони є не котируемими цінними паперами). Прийнято вважати, що такі вкладення повинні здійснюватися за рахунок власних засобів банку, оскільки, будучи за своєю природою довгостроковими вкладеннями, вони не відповідають переважно короткостроковому характеру залучених кредитних ресурсів. У вітчизняній же практиці досить часто засоби, які за своєю природою є в основному короткостроковими, наприклад, внески населення, спрямовуються банками на довгострокові операції.

Як відомо, прибуток також характеризує надійність кредитної установи. Він необхідний для створення адекватних резервних фондів, стимулювання персоналу і керівництва до розширення і вдосконалення операцій, скорочення витрат і підвищення якості послуг, що надаються, і, нарешті, для успішного проведення подальших емісій і, відповідно, зростання капіталу, що дозволяє розширювати і покращувати якість послуг, що надаються. Банківський прибуток залежить від цілої низки чинників, зокрема: відсотків, що стягуються і сплачуються за банківськими операціями, частки не відсоткових доходів, поточних витрат, структури активів і пасивів тощо. Резерви зростання прибутковості зазвичай знаходять в підвищенні ефективності використання активів шляхом збільшення частки активів, що приносять процентний дохід, і зменшенні активів, що не приносять доходів (каси, кореспондентського і резервного рахунків, вкладень в основні засоби тощо).

Будь-яка концепція високорентабельної банківської діяльності, завжди базується на трьох чинниках: максимізації прибутку, мінімізації витрат і ефективному менеджменті. Максимізація доходів забезпечується шляхом надання кредитів, оподатковуваних за пільговою ставкою, підтриманням досить гнучкої структури активів, пристосованої до змін процентної ставки тощо. Мінімізація витрат відбувається шляхом оптимізації структури пасивів, зменшення витрат від безнадійних позик, суворого контролю за накладними витратами тощо.

Мірою надійності і ефективності використання всього капіталу банку є норма прибутку на сукупний капітал. Дана норма прямо пропорційно залежить від прибутковості активів і обернено пропорційно достатності капіталу.

Сьогодні зростання норми прибутку на капітал за рахунок зменшення достатності капіталу практично неможливе. Жорстка конкуренція і підвищення кредитних відсотків перешкоджають досягненню оптимального рівня відношення капіталу до активів. Тому головним резервом збільшення норми прибутку на сукупний капітал залишається підвищення ступеня використання активів.

Вимоги достатньої прибутковості комерційного банку завжди наштовхуються на обмеження щодо ліквідності і платоспроможності.

Конфлікт між ліквідністю і прибутковістю є ключовим, від розв'язання якого багато в чому залежить надійність банку. Керівництву банку постійно доводиться балансувати між акціонерами, зацікавленими в отриманні високих доходів від операцій кредитування позичальників з сумнівною кредитоспроможністю і на тривалі терміни, шляхом довгострокового інвестування і скорочення не використовуваних залишків, і клієнтами, що вимагають задоволення попиту на кредит і безумовного виконання банком своїх зобов'язань, що виникають при вилученні внесків. Ліквідність балансу банку зумовлена певною кількістю чинників, серед яких вирішальними є збалансованість активів і пасивів по термінах розміщення і залучення, структура його активів, ступінь ризику, властивого окремим активним операціям і структура пасивів. У забезпеченні ліквідності банку зацікавлено і суспільство, оскільки вона є передумовою стабільності грошово-кредитної системи, і його вкладники, оскільки це гарантії і їх засобів. У достатній ліквідності банку також зацікавлені всі засновники, що пов'язано з їх репутацією і впливає на збільшення числа його клієнтів.

Узагальнення різних підходів до вивчення взаємозв'язків прибутковості і ліквідності дозволило сформувати перелік чинників, що впливають на надійність банку, а також складових суті проблеми «прибутковість і ліквідність». До них відносяться: достатність капіталу; ліквідність банку; ступінь диверсифікації кредитних ресурсів; зобов'язання до запитання; власні засоби банку; доступність кредитних ресурсів для банку і здатність щодо їх залучення; ефективність менеджменту; залучені засоби; ліквідні активи; ресурсна база банку; середня процентна ставка по залучених ресурсах; середня процентна ставка по розміщених кредитних ресурсах; прибуток; величина працюючих (ризикованих) активів; надійність і фінансова стабільність власників банку і їх здатність до вливань в статутний фонд банку; надійність і фінансова стійкість ключових клієнтів і кредиторів; курс гривні до вільно конвертованої іноземної валюти; нестабільність економічної і політичної ситуації; стан ринку кредитних ресурсів; облікова ставка НБУ.

Аналіз чинників формування власних ресурсів, що впливають на надійність і фінансову стійкість комерційних банків дозволяє перейти до розробки і ухвалення управлінських рішень щодо комплексу питань, пов'язаних з пошуком і виявленням нових, суттєвих джерел капіталізації банків як за рахунок власних, так і залучених засобів.

Ефективність управління власними засобами аналізується в рамках моделі, побудованої на основі існуючих теоретичних розробок в області банківської діяльності.

При побудові моделі беруться до уваги основні елементи управління ресурсами: врахування вимог зовнішнього економічного середовища і нормативних актів; оптимальний розподіл засобів за активами банку; врахування ризику, заходи щодо його зниження з використанням банківського інструментарію.

Основні функції управління діляться на три групи: розподіл вільних ресурсів по активах; прогнозування майбутнього розподілу ресурсів на основі прогнозування економічної ситуації; зниження ризику за допомогою спеціальних інструментів банківської політики [1].

Основні функції логіко-структурної моделі управління власними засобами і чинники, що враховуються в процесі ухвалення управлінського рішення, показані на рис. 1.

Рис. 1. Логіко-структурна модель управління ресурсами комерційних банків

Управління власними засобами за цією моделлю передбачає врахування: впливу зовнішнього економічного середовища; якості і співвідношення наявних у банку власних і залучених засобів; нормативних вимог НБУ; чинників ризику.

Ухвалення управлінського рішення залежить також від цілей, які ставить перед собою банк. Цілями можуть бути отримання максимального доходу за активами за певний період часу, певна структура активів, фіксація деякого рівня прибутковості тощо.

Основні етапи алгоритму побудови моделі управління власними засобами комерційних банків:

1. Аналіз існуючих моделей управління ресурсами.
2. Вибір основних видів ризику і їх врахування в моделі.
3. Вибір способів зниження ризику.
4. Вибір інструментів хеджування ризику, поширених в банківській практиці.

З певною мірою умовності банк можна розглядати як різновид фірми, що функціонує на ринку грошей. У науковій літературі це знайшло своє відзеркалення в терміні «банківська фірма». У зв'язку з цим при моделюванні діяльності банку разом з іншими методами можна використовувати основні поняття і моделі теорії фірми. Не випадково є значна питома вага в загальному числі математичних досліджень саме моделей фірми, адаптованих до специфіки банківської діяльності.

Слід зазначити, що банк є складним об'єктом моделювання, що вимагає, перш за все, комплексного підходу. Важко створити інтегровану модель банківської фірми, яка одночасно охоплювала б управління ліквідністю, вибір портфеля активів, політику ціноутворення і фізичний процес виробництва.

У зв'язку з цим найбільшого поширення мають або часткові моделі, що описують конкретну сферу діяльності банку, або узагальнені моделі, які хоча і відображають функціонування банку в цілому, але роблять це агреговано. Сіалей (Sealey C.W.) виділяє дві основні групи моделей, що описують банківську діяльність: часткові і повні моделі [2].

У групі часткових моделей можуть бути виділені два дивергентні напрями. Вони засновані на різних гіпотезах про поведінку банку на ринку грошей і його можливостях управління процесами попиту і пропозиції на цьому ринку.

Перший напрям виходить з гіпотези про малу керованість ринку депозитів: банк тільки приймає грошові внески, загальний потік яких залежить від економічної ситуації в цілому, добробуту населення тощо, тобто від тих чинників, які знаходяться поза сферою компетенції банку і тому повинні вважатися заданими екзогенно. У зв'язку з цим моделі даного напрямку концентруються на аналізі поведінки фінансових агентів, що діють на ринку кредитів, і на взаємодії банку з ними. Цей напрям базується на теорії формування портфеля замовлень (портфеля банківських активів), теорії ризику тощо; до нього відносяться також оптимальні моделі формування структури активів. Як приклад приведемо варіанти моделей такого типу [3].

Перша з них припускає вже відомими загальні бажані пропорції в структурі активів A_i де i – індекс групи активу. В рамках кожної i -ї групи активу потрібно визначити оптимальні обсяги вкладень x_{ij} за проектами j . Критерієм оптимальності є отриманий дохід, який залежний від ефективності проекту (вкладення):

$$\begin{aligned} \sum_j^n x_{ij} &\leq A_i, i = 1, \dots, m, \\ x_{ij} &\geq 0, i = 1, \dots, m; j = 1, \dots, n \end{aligned} \quad (1)$$

$$\left\{ \sum_{i=1, j=1}^{m, n} I_{ij} x_{ij} \right\}$$

Друга модель відображає процес формування структури активів з урахуванням:

- 1) наявності власних SK і залучених засобів k -го виду D_k за депозитною ставкою d_k ;
- 2) необхідних резервів, що відраховуються за нормою r , з кожного виду активу A_j ;
- 3) розподілення часток x_{ij} активів i -го вигляду по проектах j .

Критерієм оптимальності також є загальний обсяг з отриманого доходу при відомій ефективності проекту I_{ij} :

$$\begin{aligned} \sum_j^n [(A_j + R_j)] &\leq \sum_k^q D_k + SK, \\ r_i A_j - R_j &\leq 0, i = 1, \dots, m, \\ \sum_{i=1}^m x_{ij} - A_j &\leq 0, \end{aligned} \quad (2)$$

$$\left\{ \sum_{i=1, j=1}^{m, n} I_{ij} x_{ij} - \sum_{k=1}^q d_k D_k \right\}$$

В нестабільних умовах функціонування актуальним є включення в моделі чинника ризику [4–7]. Оскільки нестабільні умови зазвичай характеризуються високими темпами інфляції, а також відсутністю сталих правових і етичних норм бізнесу, то найбільш важливими видами ризиків в моделях є ризики процентної ставки, неповернення кредиту (кредитний ризик) і ризик втрати банком ліквідності; при цьому при моделюванні застосовується зазвичай імовірнісний підхід.

Другий напрям виходить з протилежної гіпотези і розглядає ринок кредитів як мало залежний від банківської діяльності: попит на кредити і його структура вважається обумовленими інвестиційною активністю і заданими. Основна увага концентрується на ринку депозитів і чинників, що обумовлюють їх залучення. Оскільки плата (відсотки) за депозити входять до складу банківських витрат, то дослідження у цьому напрямі зазвичай тяжіють до теорії витрат як частини більш загальної теорії фірми [2].

Нелінійна модель визначення оптимального рівня ставки депозитного відсотка x при відомих нелінійних функціях $G(x)$ (обсяг депозитів) і за умови виконання необхідного співвідношення між залученими засобами і власним капіталом SK може бути записана таким чином [8]:

$$\begin{aligned} G(x) &\leq kSK, \\ x_{ij} &\geq 0 \\ \{F[G(x), r] - (G(x), x)\}. \end{aligned} \quad (3)$$

Тут $F[G(x), r]$ – виробнича функція, що визначає сумарний дохід залежно від обсягу залученого ресурсу $G(x)$ і ставки за кредити (параметр r); k – коефіцієнт допустимого обсягу залучених засобів по відношенню до власного капіталу SK ; $(G(x), x)$ – процентні витрати або добуток обсягу залучених засобів на оптимальну депозитну ставку x ; при цьому цільова функція максимізує процентний дохід банку.

Якщо часткові моделі аналізують окремі аспекти діяльності банку (концентруються або на виборі структури активів, або на управлінні зобов'язаннями), то в повних моделях використовується комплексний підхід. Повна модель повинна обґрунтувати рішення:

- 1) про активи і зобов'язання банку (і їх взаємодії);
- 2) про розміщення банківського капіталу.

У праці [8] приводиться детальний опис структури повної моделі, що дозволяє визначити таке співвідношення активів і пасивів, яке забезпечує максимум прибутку банку.

Сіалей (Sealey C.W.) [2] побудував квазі повну модель банку шляхом інтеграції описаних вище двох часткових напрямів моделювання, проте питання банківського капіталу залишилися при цьому поза увагою. Структура моделі та її основні гіпотези полягають в наступному: депозитні пропозиції розглядаються як функція ставки за депозитами і елементом випадковості (таким чином, випадковість включена в модель введенням випадкових депозитних пропозицій); доходи банківської фірми визначаються як сума доходів від позик; процентні витрати складаються з витрат по виплаті відсотків за депозитами; введені накладні витрати як сума двох компонентів, що представляють витрати з обслуговування депозитів і позик; остаточне рівняння банківського прибутку виходить як різниця між доходами від позик і витрат і накладних витрат.

Максимізація прибутку дозволяє визначити оптимальні портфель кредитів, депозитну ставку і ліквідну позицію банку. Модель містить функцію ризику, яка є зростаючою від обсягу позик.

Інший приклад розробки повної моделі банківської фірми наведено у праці [9]. Дана модель задовольняє перераховані вище формальні вимоги, що пред'являються до повних моделей: тобто містить в своєму складі співвідношення, що характеризують процес формування пасивів і структуру активів, а також зміни, що відбуваються з власним капіталом банку. На відміну від моделі Сіалей (Sealey C.W.), дана модель динамічна і заснована на принципі зворотного зв'язку між поточними результатами діяльності банку і власним його капіталом (ресурсами) наступного часового періоду. Такого роду зворотні зв'язки є концептуальною основою побудови багатьох динамічних моделей, що описують розвиток мікроекономічних об'єктів різної природи і розглядаються теорією фірми [10].

Іншою характерною особливістю моделі є її орієнтація на актуальні для перехідного періоду проблеми виживання комерційних банків. Це обумовлює включення в її склад спеціального блоку розрахункових показників рентабельності і ліквідності, на основі яких методом лінійної згортки будується інтегральний показник виживання банку. Розрахунок показників ліквідності і рентабельності здійснюється з використанням різних методик побудови рейтингів банків.

Доцільно зауважити, що основною функцією управління виступає оптимальний (щодо деякого критерію) розподіл вільного ресурсу за різними активами (формування банківського портфеля активів), тобто знаходження оптимального обсягу вкладень x в актив. Функція управління – прогнозування – в моделях практично відсутня, а заходи щодо зниження ризику враховані лише у формальному введенні резервних обмежень без визначення реальних механізмів формування резерву, в основі чого повинне лежати виконання нормативів фінансової стійкості банку, що визначаються НБУ. Основними чинниками, що впливають на управління, є рівень процентних ставок (економічне середовище) і норми відрахування в резерв, співвідношення капіталу і позикових засобів, вимоги ліквідності (нормативні вимоги).

Зупинимось на основних особливостях розглянутих моделей, проаналізуємо їх схожість і відмінність.

Моделі, що описуються формулами (1) і (2), направлені в основному на визначення активної кредитно-інвестиційної діяльності банку і виходять з припущення про малу керованість ринку депозитів. Основною перевагою цих моделей є те, що вони безпосередньо визначають структуру кредитно-інвестиційного портфеля банку, вказуючи оптимальний розподіл фінансових ресурсів за активами. Цей розподіл проводиться на основі оптимізацій критерію – загального доходу банку. Розподіл засобів за активами відбувається з урахуванням обмежень на величину вільного ресурсу і на величину створеного резерву. Проте, модель (1) не містить в собі джерел формування ресурсів банку і вважає їх заданими (обсяг депозитів). В цьому відношенні модель (2) враховує поділ ресурсів банку на власний капітал і залучені засоби. Величина резервів в обох моделях вважається або заданою, або рівною деякій частині відповідного активу (по деякій заданій нормі відрахування). Характеристикою активу є його прибутковість. У обох

моделях практично відсутнє врахування ризику від активних операцій банку. Тільки величина створеного резерву в деякій мірі враховує ризик, не кажучи нічого про економічну природу його виникнення.

Відносно врахування ризикованості банківських активів, відрізняються часткові моделі банківської діяльності другої групи, формула (3). Перша нерівність моделі (3) дає зв'язок між власними і залученими засобами банку. Ця нерівність за своєю суттю виражає умову про мінімально допустиму частку власних засобів банку в загальному обсязі активів. Проте міра ризику і його вплив як на процес ухвалення управлінського рішення про структуру активів, так і на ефективність діяльності банку, і в даному випадку виражені неявно. Не дивлячись на це, врахування в моделі співвідношення власних і залучених засобів банку представляється дуже важливим.

Аналіз повних моделей банківської діяльності дозволяє виділити низку корисних особливостей у визначенні процесу управління. По-перше, це врахування в моделі Сіалей (Sealey C.W.) умов ліквідності банку, тобто можливості банку розплатитися за своїми зобов'язаннями перед вкладниками. По-друге, процес управління ресурсами банку розглядається в динаміці, тобто впродовж декількох періодів його діяльності. Це дозволяє також в динаміці відобразити основні зміни, що відбуваються зі структурою пасивів і активів, власним капіталом банку.

Проте агрегованість повних моделей, особливо розгляд управління структурою пасиву в результаті зміни процентної ставки за внесками, не дозволяє сконцентрувати свою увагу на чиннику ризику, що виникає в ході ведення активних операцій банку. Так, наприклад, управління відсотковою ставкою по депозитах на рівні регіону не є незалежним інструментом банків, тому що встановлюються вищим за ієрархією банком, для невеликих регіональних банків ставки диктуються економічним станом у фінансових центрах країни. Звідси випливає, що залучені засоби і процентні ставки за депозитами краще розглядати заданими екзогенно як чинник, що враховується при ухваленні управлінського рішення.

Необхідно відзначити основну схожість розглянутих часткових і повних моделей – за мету функціонування банку обирається отримання максимального відсоткового доходу.

Висновки. На основі проведеного аналізу стало можливим визначити основні напрями вдосконалення існуючих моделей: формування моделі управління ресурсами, що концентрується на активній політиці банку; визначення основних видів ризику, що враховуються в моделі; запровадження кількісного визначення ризику в модель; зазначення способу зниження ризику на основі реальної банківської практики.

В той же час під час розробки моделі необхідно використовувати основні загальні принципи побудови: врахування основних видів активів, за якими відбувається розподіл ресурсів; отримання максимального доходу за активами; визначення прибутковості вибраних активів; врахування нормативних вимог до діяльності банків; побудова динамічної моделі, що відображає політику банку на перспективу в умовах ризику.

Література

1. Сало І. В. Фінансовий менеджмент банку / І. В. Сало, О. А. Криклій. – Суми : Університетська книга, 2007. – 314 с. – ISBN 978-566-680-312-5.
2. Sealey C.W. Deposit rate-setting, risk-aversion and the theory of depository financial intermediates / C.W. Sealey // Journal of Finance. – 1980 (December).
3. Стратегическое управление банковской деятельностью: практические рекомендации. Международный опыт. Адаптация к условиям России / М. З. Бор, В. В. Пятенко. – М. : Приор-Стрикс, 1995. – 160 с. – (Практика банковского дела). – ISBN 5-85572-069-1.
4. Вітлінський В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Вітлінський В. В., Верченко П. І. – К. : КНЕУ, 2000. – 292 с.
5. Операції комерційних банків / [кол. авторів]. – 4-е вид., змін і доп. – К. : Алерта, 2004 – 500 с.
6. Кочетков В.М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку теоретико-методологічні аспекти : монографія / Кочетков В.М. – К. : КНЕУ, 2002. – 238 с.
7. Первозванский А. А. Финансовый рынок: расчет и риск / А.А. Первозванский, Т.Н. Первозванская. – Москва : Инфра-М, 1994. – 177 с.
8. Синки Д.Ф. (мл.). Управление финансами в коммерческих банках / Джозеф Ф. Синки мл. ; [пер. с англ. 4-го изд.]. – М. : Catallaxy, 1994. – XXV, 937 с.
9. Масленченков Ю.С. Финансовый менеджмент в коммерческом банке. Фундаментальный анализ / Масленченков Ю.С. – М. : Перспектива, 1997. – 160 с.
10. Ващенко Т.В. Математика финансового менеджмента / Ващенко Т.В. – М. : Перспектива, 1996. – 82 с.

References

1. Salo I. V. Finansoviy menedzhment banku / I. V. Salo, O. A. Kryklii. – Sumy : Universytetska knyha, 2007. – 314 s. – ISBN 978-566-680-312-5.
2. Sealey C.W. Deposit rate-setting, risk-aversion and the theory of depository financial intermediates / C.W. Sealey // Journal of Finance. – 1980 (December).
3. Strategicheskoe upravlenie bankovskoy dejatel'nost'ju: prakticheskie rekomendacii. Mezhdunarodnyj opyt. Adaptacija k uslovijam Rossii / M. Z. Bor, V. V. Pjatenko. – M. : Prior-Striks, 1995. – 160 s. – (Praktika bankovskogo dela). – ISBN 5-85572-069-1.
4. Vitlinskyi V. V. Analiz, modeliuvannia ta upravlinnia ekonomichnym ryzykom : navch.-metod. posibnyk dlia samost. vvyvch. dysts. / Vitlinskyi V. V., Verchenko P. I. – K. : KNEU, 2000. – 292 s.
5. Operatsii komertsiiynykh bankiv / [kol. avtoriv]. – 4-e vyd., zmin i dop. – K. : Alerta, 2004 – 500 s.
6. Kochetkov V.M. Zabezpechennia finansovoi stiiikosti suchasnoho komertsiiinoho banku teoretyko-metodolohichni aspekty : monohrafiia / Kochetkov V.M. – K. : KNEU, 2002. – 238 s.
7. Pervozvanskij A. A. Finansovij rynek: raschet i risk / A.A. Pervozvanskij, T.N. Pervozvanskaja. – Moskva : Infra-M, 1994. – 177 s.
8. Sinki D.F. (ml.). Upravlenie finansami v kommercheskih bankah / Dzhozef F. Sinki ml. ; [per. s angl. 4-go izd.]. – M. : Catallaxy, 1994. – XXV, 937 s.
9. Maslenchenkov Ju.S. Finansovij menedzhment v kommercheskom banke. Fundamental'nyj analiz / Maslenchenkov Ju.S. – M. : Perspektiva, 1997. – 160 s.
10. Vashhenko T.V. Matematika finansovogo menedzhmenta / Vashhenko T.V. – M. : Perspektiva, 1996. – 82 s.

Рецензія / Peer review : 25.10.2018 Надрукована / Printed : 07.12.2018

Рецензент: д. е. н., проф. Благун І. С.